

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Jókai Mór

SĂRMANII BOGAȚI

traducere de Gabriela Leoveanu

Casa Cărții de Știință
Cluj-Napoca, 2015

Cuprins

1. Plictiseala	5
2. Cu cine voia omul să se dueleze	17
3. Un om agreabil.....	27
4. La ce se gândesc copiii?	33
5. Ea nu-i de tine!.....	58
6. Plecarea miresei.....	72
7. Peștera Lucia.....	102
8. Ion cel tare	121
9. Târgul de fete de la Găina – povestea lui Ruban Tudor despre Ion cel tare –	132
10. Bijuteria neagră.....	139
11. Două relatari dintre care numai una este adeverata	158
12. Când omul bogat se pregătește să moară.....	173
13. Serile arădene.....	187
14. Trădare pentru trădare	199
15. Hanul din Micala.....	217
16. Cine îl recunoaște pe Față Neagră	225
17. Baberosy Leánder	252
18. Domnul Margari	268
19. Femeia care nu mai e de găsit	285
20. Mâna tremurătoare	305
21. Lupta pentru aur	311
22. Sălbaticul urmărit	322
23. O imagine îngrozitoare	342
24. Înțelegerea.....	354
25. Ultimele cuvinte	359

Coperta: Ioana Haraga

© Gabriela Leoveanu pentru traducere
© Casa Cărții de Știință, 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JÓKAI, MÓR

Sărmanii bogăți / Jókai Mór ; trad.: Gabriela Leoveanu.

- Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2015

ISBN 978-606-17-0900-7

I. Leoveanu, Gabriela (trad.)

821.511.141-31=135.1

1

Plictiseala

– Tu ai căscat aşa de tare, Clementine?

N-a răspuns nimeni.

Cel care pusește întrebarea era un domn în vîrstă, de vreo optzeci de ani, care stătea culcat pe o sofa turcească cu tapițerie de atlas. Era îmbrăcat într-un splendid caftan înflorat, cu scufie de lână pe cap și cu șosete călduroase în picioare. Avea degetele încărcate de inele cu brillante, turcoaze și rubine; dar paloarea de ceară ca a mumiilor, cu riduri peste riduri, nasul acvilin, slab, uscățiv, sprâncenele galbene stufoase și ochii mari, negri, bulbucați, acoperiți din când în când de gene rare și subțiri, dădeau un aspect neplăcut feței sale.

– Deci, nimeni nu-mi răspunde? Cine a căscat aşa de tare în spatele meu? – a întrebat din nou insistent, accentuând cuvintele rostite nazal – Nimeni nu-mi răspunde?

Sigur că nu-i răspunde nimeni!

Deși sunt destui în încăpere. Lângă șemineu stă o distinsă doamnă de vreo treizeci-treizeci și cinci de ani, cu un nas acvilin la fel de proeminent și cu sprâncene la fel de arcuite ca ale bătrânlui domn; are doar obrajii mai roșii ca ai lui, dar nu-i sigur că de la natură; sprâncenele sunt negre, iar buzele subțiri exact la fel de strânse ca ale bătrânlui când tace. Distinsa doamnă își dă pasențe.

Lângă fereastră stă o fată Tânără de șaisprezece ani, cu trup subțire, cu toate trăsăturile feței fin conturate, cu sprâncene desenate parcă cu creionul; are o gură mică, rotunjoară; acel gen de gură mică rotunjoară care dă impresia că ar avea foarte multe de spus dacă n-ar fi alcătuită astfel tocmai pentru a ascunde taine! Și i se potrivesc perfect și genele care par să ascundă priviri enigmatische. Ea tocmai lucrează o broderie cu mărgelje.

La aceeași masă de broderie, față-n față cu ea, stă o doamnă cu obrajii roșii, cu un păr groaznic de blond și o statură robustă. Un fel de guvernantă care susține că este englezoaică. Ea citește o carte.

În spatele bătrânlui culcat pe sofa mătăsoasă, se află acea Clementine care ar fi trebuit să mărturisească păcatul de a fi căscat. Este o domnișoară trecută de mijlocul vieții, cu șuvețe de păr fals în jurul tâmplei, cu câteva fire în barbă, și un trup atât de slab, încât nimeni n-ar putea s-o privească fără a fi tentat să o îndemne: da mânâncă și tu ceva, pentru Dumnezeu! Ea nu este rudă de sânge cu ceilalți, ci o veche damă de companie, deci nu face parte din familie. Acum tocmai își chinuie ochii cu cărpitul unor albituri, îndeletnicire nu prea distractivă pentru biata femeie.

Ocupația zilnică a domnului întins pe sofa este aceea de a-i necăji cu nesuferitele sale capricii pe cei ce se află acum în jurul său, și pe încă alte câteva persoane care momentan nu sunt de față. Și totuși aceștia se apără de atacurile lui arăgoase nerăspunzându-i niciodată.

— Așa este, da! — a continuat bătrânlul domn pe un ton săcăitor — Știu eu foarte bine că e tare plăcitor să stea cineva în preajma mea. Văd eu că sunt un bătrân nesuferit căruia nu merită să i se adreseze niciun cuvânt. Și mai știu că nu de aceea sunteți voi adunați aici în jurul meu că v-ar face mare plăcere. Dar cine vă obligă? Că eu nu vă trag de mâncă să nu plecați. Nici poarta nu este închisă. Cine nu suferă cicăleala mea, poate să plece. Dar nimeni nu pleacă, nu-i aşa? Desigur, este foarte important să stați în preajma bătrânlui Lapussa, căci s-ar putea întâmpla ca cel pe care ochii nesuferitului bătrân nu-l văd în preajmă să fie uitat. Și nu se știe când poate muri bătrânlul. Moartea lui este așteptată ceas de ceas — de opt ani de zile. Este într-adevăr tare plăcitor. He, hei! Nu mai are putere bătrânlul nebun să se ridică, nu poate bate pe nimeni; dacă împărtășim nimeni nu se mai sperie de el, dar atâtă putere tot mai are să tragă de șnurul clopoțelului, să-și cheame valetul și să-l trimîtă după juristul căruia-i poate dicta un nou testament.

Și ca să dea cuvintelor sale o semnificație mai convingătoare trage numai de cîteva de șnurul clopoțelului.

Cu toate acestea nimeni nu-și întoarce capul spre el: doamna distinsă își dă pasențe în continuare, fata cea Tânără înșiră mărgelile

pe ac, miss citește, iar domnișoara bătrână se străduiește să introducă ața în urechea acului, ca și cum n-ar fi scos nimenei niciun cuvânt.

La chemarea clopoțelului a intrat majordomul. Un bătrân cu frac negru și plasture alb la gât, un vechi servitor al casei, care, deși slujește în casă de foarte mult timp, nu are voie nici măcar să întrebe de ce a fost chemat; trebuie să stea nemîșcat lângă ușă până când cel care a sunat binevoiește să i se adreseze.

Deși bătrânlul domn văzuse bine în oglinda din față să că slujitorul se află acolo, l-a lăsat să aștepte; și-a plimbăt un timp privirea peste cei din încăpere încercând să vadă dacă nu cumva s-au speriat că va trimite după jurist aşa cum îi amenințase. Văzând că nimeni nu-l bagă în seamă, i s-a adresat majordomului pe un ton ascuțit:

— Louis!

Servitorul s-a apropiat de canapea, apoi s-a oprit iar.

— Masa de prânz!

Așa au luat sfârșit teribilele sale amenințări.

Femeia distinsă care își dădea pasențe l-a privit c-un zâmbet ironic, și tot aşa ceva ascundea și față lui miss care nu își-a ridicat ochii de pe carte, iar Clementine rupse cu vădită plăcere un nod de ață cu dinții.

Se pare însă că bătrânlul observase totuși ceva, sau poate că avea doar bănuieri:

— Miss Kleer! Nu vi se pare că Henriette privește prea des pe fereastră? Eu trebuie să-o atenționez pe miss că este un lucru căt se poate de nepotrivit ca o fată Tânără să tot privească pe fereastră? Oare în Anglia nu s-aflat că acest lucru este necuviincios?

— Te rog, bunicule... a rostit pe un ton plângăios gura frumoasă a celei bănuite.

— Linistește-te! Eu n-am vorbit cu domnișoara Henriette, ci cu miss Kleer. Domnișoara Henriette este încă un copil, nu are mintea necesară să înțeleagă sau să nu înțeleagă ceva; eu nu m-am adresat ei; eu nu-i pot explica ei anumite lucruri, dar de aceea o țin pe miss Kleer la casa mea și de aceea o plătesc de parcă s-ar îngrijii de fata unui principe, ca să am cu cine vorbi despre principiile mele în materie de educație. Principiile mele în materie de educație

sunt bune, miss, pot spune chiar foarte bune, de aceea vă rog să le respectați. Eu știu ce se poate și ce nu se poate permite unei tinere fete; și știu de ce spun asta...

Obrajii tinerei fete s-au aprins sub privirea plină de reproș a bătrânlui tiran, iar miss s-a ridicat morocănoasă de la locul ei și, ca să-și descarce supărarea, descoperi numai decât câteva greșeli în broderia Henriettei și desfăcu tot ce lucrase fata în ziua aceea.

Se pare că aici doar un singur om avea dreptul să vorbească, iar ceilalți aveau doar dreptul să nu-l asculte.

Și totuși, mai era cineva care avea drepturi foarte mari în casa aceea, cineva care tocmai bătea cu pumnii în ușă; în acea ușă la care și cei mai vârstnici membri ai familiei obișnuiau să bată doar timid, cu degetul. Ori, acum, el bătea cu pumnii și cizmele sperându-i pe toți.

Ah, acesta este Maksi, nepotul preferat și răsfățat al bătrânlui domn!

– De ce nu-i dați drumul înăuntru micuțului Maksi? Deschideți-i ușa micuțului Maksi, nu știți că el încă nu ajunge la clanță? De ce nu-l lăsați la mine, dacă el vrea să vină?

Valetul tocmai deschise ușa și Tânărul prinț al familiei s-a prăbușit înăuntru; o floare palidă de mucegai, cu ochi roșii, cu gura fără contur, ca de crap, dar cu un veritabil nas acvilin, specific familiei, la care cu greu se vor adapta în timpul creșterii celelalte componente ale feței. Micul preferat poartă o autentică uniformă de războinic ularus, are pe cap chiar și cascheta în patru colțuri, și mânăuiește o sabie de tinichea țipând amarnic.

– Frumos! Un ostaș plângăios!

– Care-i necazul? Cine l-a supărat pe Maksi? Cine s-a atins de Maksi?

Din țipetele lui, bunicul a înțeles cu greu că în timp ce alerga, Maksi s-a împiedecat în sabie, drept care pedagogul său a vrut să i-o ia, dar el i-a tras una cu arma peste mâna, apoi s-a refugiat în camera bunicului, știind că educatorul nu avea voie să-l urmeze aici.

Bunicul l-a întrebat îngrozit:

– Unde te-ai lovit? Vino aici! Unde te-ai lovit, la cap? Văd! Uite aici! S-a umflat, e foarte roșu. Pune-ți-i opodeldoc. Clementine! Opodeldoc pentru micul Maksi.

Ori c-avea, ori că n-avea chef să vadă unde s-a umflat capul micului Maksi, Clementine a trebuit să aducă flaconul pe care mai apoi micuțul Maksi l-a smuls din mâinile bunei femei și l-a trântit de pământ vârsând tot conținutul pe podea.

Nimeni nu l-a certat pentru asta.

Bunicul a găsit chiar de cuvînță să spună ceva în apărarea lui:

– Micul Maksi nu trebuie supărat! Că doar are o sabie la brâu, nu-i aşa? Dumneata vei fi soldat?

– Da – a răspuns băiatul suspinând morocănos – eu voi fi general.

– Maksi va fi general! Deci nu-ți suge degetul. Doar nu vei accepta să fii vreodată mai puțin decât general.

Englezoaica miss a crezut că e cazul să-și spună și ea părerea, ca specialist în educație.

– Dar cine vrea să fie general trebuie să învețe!

– Eu nu vreau să învăț, eu vreau să știu totul imediat. Nu-i aşa, bunicule, că cine are bani mulți acela știe totul imediat?

Bătrânlul domn i-a privit binedispus pe cei din jur.

– Asta da, minte ascuțită! Așa o replică!

Și a strâns ușor la piept capul micuțului spunând: „*Acesta este cu adevărat nepotul meu, săngele meu!*”

Știa exact că aceste cuvinte aveau darul de a-i supăra pe toți cei din jur.

Între timp valetul a pregătit masa. A împins ușor spre sofa o tăblie de lemn cu palisandru în formă de lebădă pe care se aflau 12 feluri de mâncare; toate mâncăruri reci, căci medicul i-a interzis mâncărurile calde. Bătrânlul le-a gustat băgând degetele în fiecare; dar nu-i plăcu niciunul. Amenință că-l va da afară pe bucătar, că una e prea sărată, cealaltă prea dulce, pe asta se simte arsura, pe cealaltă miros de drojdie, că nici de mâncarea omului nu mai are nimeni grija în casa asta; că de mult nu s-a mai gătit asta sau aia deși lui îi place aşa de mult. Și asta de ce e aici? Nu știu ei că de la asta i se face rău, că se-mbolnăvește? Nu pot aștepta să moară de moarte bună? Cu aşa ceva vor să-i surteze zilele?

I s-ar putea răspunde că tocmai el a comandat cu o zi în urmă toate aceste feluri, dar nimeni nu vrea să continue discuția și astfel, încet-încet, comentariile sale se sting de la sine. Apoi, bătrânlul

domn se întoarce iar spre micuțul Maksi ca să-l îmbie amabil cu mâncărurile pe care tocmai le răscolise cu degetele.

– Mănâncă eu mine, Maksi, suflețelule.

– Crezi că-mi trebuie, după ce ţi-ai băgat degetele în toate? a răspuns micul răsfățat.

– O, ce iște ești! Duceți-l pe micul Maksi la plimbare cu trăsura; înhămați poneiul și să-l conducă ucenicul, nu praefectusul.

– Apoi a împins la o parte masa pe rotile făcându-i semn valetului să pună mâncarea în bufet, pentru că mâine i-o va cere din nou.

Valetul se grăbește să îndeplinească porunca zilnică și încuie bine toate mâncărurile, știind că ar fi alungat numai decât din casă dacă vreodata nu i-ar putea aduce iar bătrânlui exact ceea ce-i cere.

Bătrânl domn știa prea bine că nici unul din servitorii săi n-ar putea fi convins, cu niciun preț, să se atingă de mâncarea lui, căci le era silă de dânsul; dar, se gândeau el, ar putea-o da cerșetorilor și ca să nu se bucure cumva nici măcar aceștia de mâncarea lui, o ținea închisă până se strica și abia atunci le dădea voie slugilor să o arunce.

Cu familia sa n-a mai mâncat la aceeași masă de zece ani. Și nu s-a atins nimenei vreodata de mâncarea din care a gustat el.

Erau unii membri ai familiei de la care, deși locuiau sub același acoperiș, n-a auzit nici vara nici iarna nimic altceva decât „bună dimineață” și „noapte bună!”, căci nu doreau să-l deranjeze nici cu cererile, nici cu necazurile lor și chiar dacă aveau vreo supărare sau vreo bucurie, preferau s-o țină în secret față de dânsul.

De pildă femeia nobilă cu obrajii roșii, al cărei soț a murit după ce a zăcut opt ani bolnav, nu obișnuia să schimbe nicio vorbă cu tatăl ei timp de săptămâni întregi.

La început bătrânl domn dorea ca doamna Lángai (așa o chema pe distinsa doamnă) să stea până seara la ora nouă în camera lui, să-și întindă acolo cărțile pentru pasențe sau să se plătisească acolo în orice alt fel ar dori.

O lună de zile femeia s-a supus fără o vorbă, după care, într-o seară, la ora șapte, s-a îmbrăcat frumos și l-a anunțat pe bătrânl domn că ea se duce la teatrul.

Bătrânl Lapussa a căscat ochii mari:

– La teatru?

– Mi-am închiriat o lojă.

– Așa? Distracție plăcută!

Femeia a dat din umeri și l-a lăsat în pace. Știa exact că din acea clipă moștenirea ei va scădea cu un milion față de cea a fratelui ei, dar, cu toate acestea, de atunci, în fiecare seară s-a dus la teatru și de cum bătea ceasul ora șapte se instala în lojă și nu se mișca de acolo până când cineva mai avea ceva de spus pe scenă.

Doamna Lángai nu avea copii.

N-a fost legată prin iubire de fostul ei soț și până acum nici de altcineva. Orgoliul de a fi nobilă o făcea pretențioasă. Oamenii cu un rang inferior care-i erau prezentați în alte saloane nu existau pentru dânsa, ori despre cei care frecventau salonul ei nu avea chef să-și facă iluzii. La teatru își plimba ades privirea peste lojile din sală, căci în ele se aflau adese bărbați frumoși și eleganți, ofițeri binefăcuți, tineri fii de magnați, dar binoclurile lor nu se prea îndreptau spre loja ei. Familia Lapussa era de prea puțină vreme nobilă ca să fie remarcată în cercurile înalte și ori de câte ori se vorbea despre averea lor nenorocită, era amintită și zgârcenia sordidă a proprietarilor, care nu este o însușire prea apreciată în rândul nobililor cu sânge subțiri.

Lapussanii nu erau nobili, ci doar bogăți; de aceea nu observau tinerii din lojele alăturate toaletele elegante ale doamnei Lángai.

Iar cei care se găseau mai jos, la parter, oamenii de pe scaune, nici nu existau pentru dânsa. Îi vedea și-i uita numai decât; aceștia îi amintea cel mult de spusele doamnei grof Hahn-Hahn Ida care, în urma călătoriilor pe care le-a făcut în Est, a considerat demn de consemnat în carnețelul ei o singură observație la adresa Ungariei, că bărbații poartă bărbi rotunde care stârnesc bănuiala că nu sunt pieptănate chiar în fiecare zi – observație foarte fină care dovedește și multă fantezie din partea unei nobile doamne germane.

Ianoș, fratele mai mare al doamnei Lángai, avea reputația de a fi cel mai plătisitor om din oraș, pe care, de la servitori și până la cunoștințele din cafeneaua pe care o frecventa, nimici nu-l puteau

suferi. Doar tatăl său era de partea lui. Cu toată bogăția lui, era zgârcit și avar. Când era vorba de bani era gata să-și însușească până și ciubucul unui funcționar obscur angajat la o firmă obișnuită; iar dacă împrumuta bani cerea camătă chiar și celor mai buni prieteni ai săi. Este, deci, de imaginat cât de admirat era pentru toate acestea. Lui Ianoș i-ar fi făcut plăcere să facă parte dintre nobili, dar nu se putea hotărî să-și treacă încă numele nici măcar pe tabla de înscrieri la Casino; căci trebuia să plătească pentru asta șaizeci de forinți. De altfel, știa că erau destule persoane care să se plângă de avariția lui și se temea că aceștia nu-i vor admite înscrierea.

El era tatăl micuțului și amuzantului Maksi.

Iar ființa aceea subțirică, vaporoasă, ca un înger rătăcit printre ceilalți ca să îspășească toate păcatele familiei, era fiica orfană a celei de a treia fiice a bătrânlui. Fata aceasta și-a pierdut mama și tatăl în același timp într-un accident groaznic. Voiau să treacă cu barca pe insula Margareta, când a dat peste ei un vapor cu aburi și i-a răsturnat. Mama și tatăl s-au prăpădit, doar fata a putut fi salvată. Henriette avea atunci deja doisprezece ani și de la acea întâmplare îngrozitoare a devenit atât de sensibilă că la orice sunet mai puternic se cutremura și adesea, fără un motiv evident, începea să plângă.

Se spune că mama ei fusese o femeie delicată, bună, care trăia doar pentru copiii ei; o făptură fină, educată, care s-a scufundat în valuri sub ochii fiicei sale și de atunci Henriette a trebuit să trăiască în casa bunicului ei, acolo unde niciunul din membrii familiei nu-l iubea pe celălalt.

Dar nu-i chiar aşa! Ea mai avea un frate, Kálmán, puțin usuratic, dar cu o inimă bună. Acesta venea rar în sânul familiei, căci era veșnic certat. Deși, săracul, n-a păcătuit cu nimic altceva, decât că-și vindea mereu hainele cele noi. Era oare vîna lui? Auzea mereu acasă spunându-se că familia Lapussa este foarte bogată, dar lui nu-i dădeau niciodată bani în mâna ca să poată petrece împreună cu prietenii săi. O altă vînă a lui era faptul că nu voia să învețe latină. Mai ales pentru asta a avut mult de suferit. Bătrânușul Lapussa și fiul său Ianoș habar nu aveau de latină. Primul n-a umblat la școală, fiind ocupat să strângă avere, celălalt n-a mai

mers la școală pentru că era deja bogat și n-a mai avut nevoie de învățătură. Mai târziu au dobândit doar câteva cunoștințe despre latină; cele pe care și le-au înșușit în timpul călătoriilor. Și, pentru că institutorul era ocupat cu educarea lui Maksi, Kálmán a fost trimis să învețe la o școală publică, pentru ca astfel să devină mai deștept decât înaintașii lui.

Săraca Henriette se obosea adesea ore întregi la masa fratelui ei, ca să-l ajute să treacă peste genuri, declinări, conjugări și alte chestii din aceea drăcești, dar rezultatul a fost că, până la urmă, ea a învățat mai bine latină decât Kálmán și de aceea ea era cea care îi traducea în ascuns paragrafe din Neposul lui Cornelius sau Bucolicele lui Vergilius.

Miss era tare supărată, căci ea nu putea suferi limba latină (puține femei se obosesc să învețe lucruri despre care nu se poate cleveti) și nu înțelegea nimic când Henriette vorbea cu Kálmán în prezența ei. Ori ei îi puteau spune mai apoi orice.

Ba, s-au întâmplat și lucruri mai ciudate ca urmare a folosirii acestei limbi, dar despre ele vom afla mai târziu, acum neavând timp, căci tocmai s-a întors domnul Ianoș acasă și trebuie să-l admirăm.

Lapussa János este prototipul perfect al familiei sale; neobișnuit de înalt, cu o statură uscățivă; iar faptul că-și poartă capul ridicat, privind oamenii de sus, cu ochii mijiji de parcă l-ar supăra lumina îl face să pară și mai înalt. Nasul acvilin, specific familiei, la el pare mai proeminent datorită bărbiei excesiv de mici și a buzelor foarte strânse; mustața rasă la mijloc,meticulos ascuțită și vopsită în negru, e lăsată doar căt o coadă de șoarece de-o parte și de alta a gurii. Poartă haine elegante și fine, dar prea strânse pe corp ca să fie cu adevărat moderne, iar cămașa și vesta au nasturi din pietre scumpe; aceleași pietre care strălucesc și pe degetele sale. În timp ce vorbește își aranjează ades cravata și își mânăgâie hainele, ceea ce dovedește că ține mult atât la frumusețea inelelor sale, că și la finețea stofelor. Eșarfa de la gât îi ușurează mult ținuta mândră a bărbiei, iar gulerul cămășii este atât de apretat că nimic nu-i poate concura netezimea și scorțoșenia care-i oferă plăcerea de a-l aranja mereu cu mișcări ale maxilarului, încât dă impresia că gulerul acela este foarte incomodat de capul de deasupra.

Domnul János intră în cameră, fără să se uite la nimeni, se plimbă de-a lungul camerei cu mâinile la spate, îl observă pe tatăl său, îi sărută mână, și iată se plimbă cu pași mari prin încăpere. Este evident faptul că ar avea ceva important de spus, numai de l-ăt întreba cineva. Adică tatăl său, sau soră-sa...

Dar, în locul lor, domnișoara Clementine este cea care cade-n ispită să-l agrăiască cu voce subțire, amabilă.

– Domnule!

Dar el prima dată nu aude.

– Stimate domn...

– Ce dorești? – răspunde de data asta ridicând capul și mai sus.

– Am terminat broderia pentru cămașa dumneavoastră, aşa cum mi-ai poruncit...

Stimatul domn își coboară privirea, strângând important din buze, ca să vadă broderia oferită. O, ce creatură necunosătoare este această domnișoara Clementine!

Domnul János este nemulțumit. Se poate vedea asta pe fața lui. Se mai uită o dată mijind ochii mai tare și strâmbând gura de tot.

– Nu-i bună de nimic. Am mai spus o dată că florile astea sunt prea mari; aşa ceva se potrivește doar pe cămășile valahilor, ce vă închipuiți?

Și cu asta ia foarfeca de pe masa de croitorie a Clementinei și tot ce s-a chinuit ea să facă mai bine de o săptămână, este tăiat în bucătele și răsfirat pe jos în fața celei care-l privește încremenită.

– Se poate, János! János! – i se adresează atunci bătrânul domn.

– Când sunt nervos! Când sunt supărat! Când îmi ies din fire!...

– De ce ești aşa supărat? Pe cine?

János se preface că n-ar vrea să spună care este motivul supărării sale, se trântește pe un scaun cu brațe, pune picior peste picior, își vâră mâinile în buzunare, apoi sare iată în sus și începe să se plimbe.

– Sunt nervos.

– Cine te-a supărat? – îl întrebă bătrânul îngrijorat.

János se trântește din nou pe o canapea, își aruncă picioarele peste brațul canapelei, și rostește vorbele mai mult cu dispreț decât cu supărare.

– Acel nemernic de Hâtszegi. Acel om de nimic. Haimanaual!

– Dar cu ce ți-a greșit?

– Cu ce a greșit? – a strigat János sărind de la locul lui – Știi că ieri a trimis vorbă că ar dori să cumpere casa noastră din piața Szécseny, și-ar vrea să știe cât cer pe ea. Eu am vrut să economisesc banii cuveniți intermediarului și de aceea m-am dus personal la el acasă azi, înainte de masă, pe la unsprezece și jumătate. Cáci acesta este timpul cel mai potrivit pentru astfel de vizite, nu-i aşa? Doar eu știu ce se cuvine. Intru în anticameră; acolo-i un valet. Îmi spune să aștept. Eu, să aștept? Eu, în anticameră? Un Lapussa János? Si unde? În anticamera unui nenorocit de fluieră-vânt ca Hâtszegi? Bine. Am așteptat. Te rog să mă anunți, îi spun valetului. Nici nu m-am putut așeza, pentru că nemernicul umpluse toate scaunele din hol cu cizme și perii. Si se întoarce nemernicul și-mi spune că domnul nu poate vorbi acum cu mine și să vin după-masă. Eu! Un Lapussa János! Cu mine să nu vorbească cineva și să mă cheme altădată! Câine, ce ești! Om de nimic! Așteaptă numai!

Auzind acestea s-a însuflătit și bătrânul domn.

– De ce nu i-ai cărpic o palmă?

(Un gând cam ciudat, să pozi pălmui pe cineva de care te despart două uși).

– Asta am să fac! Chiar asta am să fac! Nu pot trece peste asta aşa, pur și simplu! Să refuzi un Lapussa! Plec numai decât să caut doi martori și-l provoc la duel.

– Nu, Ianoș, nu face asta. Dă-i palme pe stradă, sau mai bine, dă-i unui derbedeu zece forinți să-l abțiguiască când vine de la teatru. Așa ar fi cel mai bine.

– Nu. Eu vreau să-l omor, vreau să mă bat cu el. Vreau să-i dovedesc celui care m-a jignit că sunt cavaler. Cu pistolul am să mă socotesc cu el, cu pistolul.

Această îndârjire a reușit să-l impresioneze atât pe bătrânul domn, cât și pe femeile prezente în cameră.

Clementine se întreba dacă n-ar fi mai bine să părăsească încăperea împreună cu guvernanta, pentru că, străine fiind de